

Aliona BIVOL, doctor în psihologie, conferențiar universitar,
specialist principal psiholog, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

PREGĂTIREA PSIHOLICĂ A ANGAJAȚILOR MAI – PREMISĂ ÎN COMBATAREA CRIMINALITĂȚII

În contextul reformei MAI, pregătirea psihologică a angajaților este un suport substanțial în combaterea criminalității prin aceea că se axează pe cerințele europene de pregătire a cadrelor polițienești. Succesul în combaterea criminalității este direct determinat de sporirea profesionalismului și formarea rezistenței psihologice la diverse situații de criză, minimalizând impactul asupra organismului.

Este necesar de precizat că activitatea de combatere a criminalității nu este absolută de încordări psihice și emoționale. Reacțiile la acestea ale unora sunt însoțite de mobilizarea resurselor umane, al altora pot genera fenomene de dezadaptare, stres, frică, nesiguranță, iar ca urmare, impact asupra capacității de muncă. Cea mai mică confuzie și manifestare a stărilor psihologice negative pot duce la grave consecințe atât pentru angajați, cât și pentru societate.

Originalitatea pregătirii psihologice constă în formarea din punct de vedere psihoprofesional a tuturor categoriilor de specialiști, care au influență asupra destinului oamenilor aflați sub incidența legii.

Prin pregătirea psihologică în general, se urmărește scopul de a dezvolta și cultiva valorile general umane personale și sociale. Exersarea psihologică a diverselor aspecte profesionale și de personalitate, permanent, de către angajați favorizează amplificarea abilităților de lucru. Prin dezvoltarea capacităților de autoreglare și autocontrol al psihocomportamentului în condiții speciale de laborator, se menține o stare psihologică benefică.

Un obiectiv prioritar al pregătirii psihologice a angajaților este amplificarea proceselor de adaptare la diverse situații, ceea ce asigură o bună funcționare a organismului în activitatea de serviciu și viața socială.

Pregătirea psihologică înaintea și o serie de cerințe, cum ar fi: 1) dezvoltarea controlului psihoemoțional; 2) controlul stresului; 3) formarea deprinderilor, competențelor psihoprofesionale; 4) familiarizarea cu metode și tehnici de relaxare psihologică; 5) dezvoltarea abilităților de comunicare; 6) întărirea motivației, voinței.

Pregătirea psihologică a angajaților MAI include trei componente, care neapărat se completează una pe alta, iar succesul ei este determinat de îmbinarea lor. Important este să se facă o tangență între psihoinvestigație, instruire (informarea intelectuală), psihodezvoltare cu aspectele juridice. De menționat că pregătirea psihologică se realizează în complexitate, utilizând tehnicile psihologice, strategiile de drept și metodologia didactico-educativă contemporană.

Componentele și metodele pregătirii psihologice a angajaților MAI

Dezvoltarea autoreflexiei	Informarea intelectuală	Psihodiagnosticare
autocunoaștere autodirijare controlul psihoemoțional luarea deciziilor adecvate rezistență psihologică controlul și evitarea stresului	formarea competențelor dezvoltarea deprinderilor, abilităților profesionale informarea teoretico- practică cu cunoștințe dezvoltarea atitudinilor	investigarea stărilor psihologice cercetarea proceselor, activităților, însușirilor psihice
Metode și tehnici		
psihoterapie autotraining artterapie exerciții de relaxare aromaterapie terapie prin muzică terapie corporală consiliere psihologică psihocorecție	jocul pe roluri training stimularea cazurilor de infrafracțiune studiul de caz cursuri teoretice și practice teste docimologice	teste psihologice de determinare a: memoriei, temperamentului, atenției, gândirii, aptitudinilor, caracterului, nivelului de comunicare etc.

O premisă în pregătirea psihologică este instruirea rezistenței și dezvoltarea fizică cu rol de asigurare a funcționării sistemelor fiziologice ale organismului, în-deosebi celui nervos etc. Rezistența psihofizică, astfel, asigură controlul emoțiilor, formarea încrederii în sine, dozarea efortului motric, determină corectitudinea acțiunilor fizice, facilitează automatizarea acțiunilor.

Fiecare angajat al MAI este o personalitate dotată cu anumite calități, trăsături, însușiri de personalitate prin care se manifestă în practica de combatere a criminalității și, desigur, viața socială. În cazul în care rezistența organismului își depășește posibilitățile la influențele externe se produce o dezorganizare a proceselor și stărilor psihice. Ca rezultat, comportamentul produce erori și nu poate răspunde adecvat situației.

Deosebindu-se radical de alte activități sociale printr-o multitudine de condiții și cazuri specifice, munca de combatere a criminalității conține surse potențiale de stres, frustrare, conflicte, fiind considerată una din activitățile cele mai mult influențate de stres.

În acest context, ar fi de accentuat că prioritar în realizarea cu succes a combaterii criminalității este anume arta de a depăși starea de stres. Prin modelarea și simularea situațiilor asemănătoare cu cele din practica polițienească se formează deprinderi de reacționare adecvată și păstrare a sănătății psihice, în general. Practicarea trainingului ca tehnică instructivă și de gestionare a stresului avantajează persoana în luarea deciziilor adecvate în cazul contactului cu răufăcătorii. Datorită capacității de reactualizare a componentelor cognitive, afectiv-volitive, motivaționale, angajatul economisește energia psihonervoasă, dar și se informează, în

același timp, cu cunoștințe psihologice și juridice de lucru în diverse situații.

Aș remarca faptul că familiarizarea cu metode de depășire a stresului în activitatea practică precum: autoinstruirea, autoconvingerea pozitivă, relaxarea spontană, relaxarea corporală, emoțională diminuează influența lui asupra psihicului și astfel angajatul este pregătit să se confrunte cu situația stresantă.

Dezvoltarea deprinderilor psihologice de autocunoaștere și autoreglare a stărilor condiționează stabilitatea comportamentului profesional. Metodele și exercițiile de relaxare (exemplu: antrenamentul autogen) implementate în condiții speciale (sala de reabilitare psihologică) întăresc încrederea în sine, fortifică Eul și sporesc rezistența psihologică, posibilitățile funcționale ale organismului. Un rol considerabil îl are practicarea tehnicilor în procesul de adaptare profesională a tinerilor angajați. Restabilirea capacității de muncă, creșterea rezistenței organismului la influența factorilor stresanți, schimbări percepute de angajați după aplicarea atât individuală, cât și în grup a psihocorecției și psihoprolaxiei.

Pregătirea psihologică, având un pronunțat caracter instructiv pragmatic, investigativ-informativ și formativ, își propune studierea nuanțată și aprofundată a ființei umane implicate atât în descoperirea infracțiunilor, cât și în săvârșirea lor.

Importanța enormă a accentuării aspectelor psihologice ale participanților la infracțiune este demonstrată de faptul că înnaite de a fi existat raporturi de drept, în societate s-au format relații interumane bazate pe atitudini, emoții, sentimente și desigur motivație.

Crearea unor situații artificiale cum ar fi infracțiuni, conflicte, tulburări în masă, care generează diverse stări psihologice și interpretarea lor (joc, simulare) de către angajați validează rezistența psihică și, totodată, se însușesc mecanisme practice de lucru cu diverse persoane. Prin simulare se elimină bariera de confruntare cu necunoscutul.

Cercetarea cazurilor de violență în familie și violență juvenilă, apoi interpretarea lor în diverse jocuri de rol ajută la familiarizarea angajaților cu formele de asistență psihologică și de comunicare cu agresorii și victimele acestora. Modelarea cazurilor infracționale are menirea să eficientizeze instruirea psihologico-profesională de contact. Cultivarea relațiilor binevoitoare între un angajat MAI și subiectul infracțiunii este premisa respectării drepturilor și libertăților persoanei. Întâietatea în contactul cu diverse persoane constă în cunoașterea lor prin tactici psihologice, iar oferirea de recomandări psihojuridice de lucru angajaților MAI ajută la aceasta.

Prin implicarea procedurii penale, tacticii criminalistice, măsurilor investigativ-operative și a psihologului are loc o instruire complexă. În acest mod, se reușește realizarea unei analize eficiente a eventualelor efecte ale acțiunilor și stabilirea erorilor de tactică, iar buna pregătire psihologică asigură manifestarea adecvată. Simularea diverselor infracțiuni și înscenarea pe viu de către câțiva audienți, prin supravegherea riguroasă de către psiholog și profesor din domeniul dreptului, atrage atenția asupra înțelegerii omului cu motivația sa, inegalitatea trășăturilor, profilului psihologic și posibilele tulburări. „Actorii”, prin relatările lor „spectatori”-audienți despre percepții, emoții, comportament, oferă informații de cunoaștere a actului infracțional, potențialului afectiv-emoțional al participanților

la drama judiciară. Însușind solide cunoștințe psihojuridice, vor ști când și cum să stabilească contacte cu diverse persoane.

O contribuție sporită o are exersarea diverselor cazuri infracționale în formarea deprinderilor profesionale de evidențiere a aspectelor psihologice ale personalității infractorului, victimei, martorului. Exersarea are loc prin jocul pe roluri. Jocul pe roluri, ca urmare, îmbunătățește studierea procesului de audiere (4). Interpretarea procesului de audiere prin participarea „actorilor” la o „piesă infracțională” de către angajați reprezintă o modalitate practică de analiză a psihocomportamentului audiatului și a tacticii de lucru a presupusului ofițer de urmărire penală. Pe calea cercetării aspectelor procesului de audiere se propun recomandări psihopractice de stabilire a contactului psihologic, de comunicare verbală și nonverbală corectă, adresare a întrebărilor.

Formarea competențelor și abilităților în materia de combatere a criminalității prin instruirea psihologică (informarea intelectuală) presupune un antrenament continuu. Exersarea cognitiv-mentală în procesul pregătirii psihologice conturează atitudinea angajatului față de sine și pune la dispoziție posibilitatea să-și analizeze calitățile pozitive și negative ale personalității în activitate. Nu în ultimul rând, angajatul se înarmează cu un volum de cunoștințe psihojuridice. Finalitatea acestor exerciții psihodidactice este dezvoltarea, pe de o parte, a profesionalismului, și pe de altă parte, a principialității, sincerității, onestității, corectitudinii, imparțialității etc.

Totodată, prin implementarea diverselor metode psihologice se scot în evidență eventualele deformări profesionale într-o examinare și evitarea lor de către angajați.

O preocupare deosebită este investigarea problemei riscurilor profesionale la care sunt expuși angajații și reabilitarea lor psihologică. Din această perspectivă, prin simularea condițiilor cruciale din activitatea profesională cu consecințe psihofizice și de existență cum ar fi: aplicarea, folosirea armei de foc și a mijloacelor speciale, amenințarea de către infractor, realizarea misiunilor speciale, menținerea ordinii publice în caz de tulburări în masă se urmărește scopul de a estima riscurile profesionale și a încuraja angajații să le depășească cu minim de implicare psihonervoasă.

Un rol deosebit în adoptarea mecanismelor psihologice de modelare a pregătirii este psihodiagnosticarea aspectelor psihologice ale personalității angajatului.

Psihodiagnosticarea are drept scop cunoașterea nivelului de dezvoltare și funcționare a proceselor psihice prin utilizarea de teste de personalitate care să asigure:

- măsurarea proceselor psihice senzoriale și cognitive: percepții, reprezentări, memorie, gândire, inteligență, imaginație;
- măsurarea proceselor dinamico-energetice: temperament, motivație, afectivitate;
- măsurarea proceselor psihice reglatorii: limbaj, atenție, voință.

Astfel, evidențiindu-se trăsăturile de caracter și atitudinile, se arată interesat de a răspunde la întrebările: „cum se manifestă?”, „cum se comportă?”, „ce atitudine are față de sine și ceilalți?” subiectul educațional (angajatul, viitorul poli-

țist), într-o situație socială concretă. Rezultatul investigării aspectelor psihologice înarmează angajatul, mai întâi, cu o caracteristică proprie, apoi cu recomandări de dezvoltare a lor, de menținere și de psihocorecție.

Autocunoașterea prin psihodiagnosticare ajută la dezvoltarea propriului potențial, la identificarea barierelor și abilităților de realizare. Beneficiind de structura psihologică individuală și confidențială, persoana obține o stare de congruență între sine și ceilalți, identifică ceea ce este cu adevărat important pentru sine și pentru ceilalți.

Cunoașterea psihologică ajută la descoperirea unicității ca individ și la constatarea mijloacelor de a face față cu succes situațiilor zilnice cu care se confruntă un angajat, la aflarea mai multor aspecte ale sale. Se clarifică valorile, comportamentele, reacțiile în anumite situații și se învață cum trebuie folosit eficient resursele psihologice de care dispune, astfel încât să contacteze eficient și să facă față diverselor situații dificile.

Cel mai important aspect al pregătirii psihologice prin utilizarea probelor psihologice îl reprezintă estimarea și activarea potențialului interior, asigurând astfel succesul. Fiecare persoană ajunge uneori față în față cu sine și-și pune niște întrebări simple, dar la care găsesc cu greu răspuns: Ce reprezint eu ca personalitate? Cine sunt eu? Desigur, fiecare dorește să-și cunoască însușirile de personalitate definitorii, aptitudinile pe lângă cele profesionale, nivelul încrederii în sine, al creativității, al capacității de autocontrol, al abilităților de comunicare și relaționare interpersonală, al posibilităților de gestionare a emoțiilor etc. Răspunsuri la aceste întrebări pot fi obținute prin psihoinvestigare și consiliere.

În concluzie, pregătirea psihologică asigură dezvoltarea și formarea calităților de personalitate în conformitate cu activitatea de combatere a criminalității și în același timp menține sănătatea psihică și fizică a angajaților MAI. Prin pregătirea psihologică are loc formarea unei atitudini adecvate față de cetățeni și față de sine.

Bibliografie:

1. Camelia Jianu, *Rolul autocunoașterii în dezvoltarea personală și profesională*, Caraș-Severin, 2011.
2. Aliona Bivol, „Încă un pas în promovarea reformelor”, în *Gardianul*, nr.4, 2012.
3. И. Муханова, Д.Боева, *Особенности эмоциональной и мотивационной сфер сотрудников МВД*, Донецк, (конф. V), стр. 274.
4. Алена Бивол, *Ролевая игра - метод обучения и психологическая подготовка полицейских в правоохранительной деятельности*, Донецк, (конф.), стр. 96-100.